

Панајотиос Георгиос Аσιμοпулос¹
 Војна академија, Атина

УДК 811.14'06'367.625.44
 811.163.41'367.625.44
 Оригинални научни рад
 Примљен: 15. 9. 2012.

СРПСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ЗА ГЛАГОЛСКЕ ПРИДЕВЕ ТРПНЕ ГРЧКИХ ДЕПОНЕНТНИХ ГЛАГОЛА У РОМАНУ ДИДО СОТИРИУ „ЗЕМЉА НАТОПЉЕНА КРВЉУ”²

Сажетак: Основни циљ овог контрастивног рада представља испитивање разноврсних структура које се употребљавају као српски преводни еквиваленти глаголских придева трпних грчких депонентних глагола. Корпус за ово истраживање је роман Дидо Сотириу „Земља натопљена крвљу” и његов превод на српски Гаге Росић. Сваки пример пасивног партиципа одговара свом преводном еквиваленту из српског корпуса. Истовремено узимамо у обзир однос између депонентних глагола и нефинитних структура, нарочито глаголских придева трпних.

Кључне речи: грчки, српски, депонентни глаголи, глаголски придев трпни, преводни еквивалент.

1. Уводне напомене

С обзиром на дефиницију Баермана према којој „deponency is a mismatch between form and function. Given that there is a formal morphological opposition between active and passive that is the normal realization of the corresponding functional opposition, deponents are a lexically-specified set of verbs whose passive forms function as actives. The normal function is no longer available” констатујемо да депонентни глаголи (*verba deponentia*) представљају дијахронично интересантан контраст везан за своју синтаксичку структуру (имају транзитивни карактер, примају директни објекат у акузативу) и морфолошки облик будући да су носиоци медиопасивне морфологије старогрчког језика.³

Паралелно Флоберт истиче да постоје три основна критерија који у значајној мери доприносе бољем разумевању и тумачењу депонентних глагола:

и) Депонентни глаголи располажу медиопасивним наставцима који се ипак не замењују од активних еквивалената: $\sigma\beta\beta\text{-}\omicron\mu\alpha\iota$ (*поштовати*). Интересантно је да се та карактеристика среће у свим периодима грчког језика (класични, средњовековни/византијски, савремени)⁴:

¹ asimopoulosp@yahoo.gr

² Искрено се захваљујем драгој пријатељици Коралки Црнковић за корисне сугестије и суштинску подршку.

³ Zombolou (2004), Holton et al. (1997)

⁴ Термин „класични“ се односи на период 5–3 век п.н.е, „средњовековни/ византијски“ укључује 6–15 век н.е., а „савремени“ почиње од пада Цариграда у 1453 (Jannaris 1968, Horrocks 1997, Theophanopoulou-Kontou 2000)

1а) Τα καλά παιδιά *σέβονται* τους γονείς τους.

субј. гл. обј.
Добра деца *поштују* своје родитеље.

1б) *Τα καλά παιδιά *σέβουν* τους γονείς τους.

ii) Депонентни глаголи немају слично синтаксичко понашање с обзиром на то да су прелазни (транзитивни), док су пасивни непрелазни (интранзитивни):

2а) Ο σύγχρονος άνθρωπος *εκμεταλλεύεται* τη φύση. (депонентан глагол)

субј. гл. обј.
Савремени човек *искоришћава* природу.

2б) Ο σύγχρονος άνθρωπος *χρησιμοποιεί* τη φύση. (активни глагол)

Савремени човек *употребљава* природу.
субј. гл. обј.

2ц) Η φύση *χρησιμοποιείται* από τον άνθρωπο. (пасивни глагол)

Природа *се употребљава* од човека.
субј. гл. агенс

iii) Деривати депонентних глагола чувају једнако синтаксичко понашање:

ПРЕФИКС	ГЛАГОЛ	ОБЈЕКАТ (у акузативу)	ПРЕВОД
	<i>δέχομαι</i>	το δώρο	примати поклон
<i>από</i>	<i>απο-δέχομαι</i>	την πρόταση	прихватати предлог
<i>παρά</i>	<i>παρα-δέχομαι</i>	το λάθος	признавати грешку
<i>υπό</i>	<i>υπο-δέχομαι</i>	τη φίλη	дочекивати пријатељицу

2. Значајни синтаксички подаци о депонентним глаголима

Важне карактеристике депонентних глагола које илуструју синтаксичку улогу односе се на њихово транзитивно понашање упркос медиопасивним наставцима:

i) депонентни глаголи представљају структуре редупликације личних заменица, појава која се приписује темељним особинама транзитивности обичних прелазних глагола:

3а) Τα *έστειλε* τα λουλούδια. (*στέλνω*: недепонентни транзитивни)

личн. зам. гл. обј.
Πослао је цвеће.

3б) Τη *σέβεται* τη γυναίκα του. (*σέβομαι* : депонентни транзитивни)

личн. зам. гл. обј.
Поштује своју жену.

ii) у пасивним конструкцијама глагола који примају два објекта (директни и индиректни) срећемо редупликацију личних заменица, синтаксичко понашање које је исто код депонентних глагола:

4а) Σας το *εύχομαι* το καλό ταξίδι. (*εύχομαι*: депонентни транзитивни)
инд.обј. лич.зам. гл. дир.обј.
Вама *желим* срећан пут.

4б) Τα μαθηματικά та *εξετάστηκαν*. (*εξετάζω*: недепонентни транзитивни)
субј. личн. зам. гл.
Математика *се испитала*.

Насупрот овом, у пасивним конструкцијама депонентних глагола са једним објектом не дозвољава се редупликација личних заменица:

5а) Τους *εμπιστεύεται* τους φίλους του.
личн. зам. гл. обј.
Верује својим пријатељима.

5б) *Την καθαρίστηκε την траπεζαρία.
Н μητέρα *καθάρισε* την траπεζαρία. (активна конструкција)
субј. гл. обј.
Мајка *је очистила* трпезарију.
Н траπεζαρία *καθαρίστηκε* από τη μητέρα. (пасивна конструкција)
субј. гл. агенс
Трпезарија *је очишћена* од мајке.

iii) Потребно је истаћи да се два или више депонентних глагола не могу комбиновати у формирању сложених речи. Ради се о такозваним „dvandvas compounds“, чињеница која означава њихову јасну разлику од других глагола:

6а) πηγαίνω (ићи) + έρχομαι (доћи) = *πηγαينوέρχομαι* (ићи и доћи)
(депонентан глагол)

6б) ανεβαίνω (попети се) + κατεβαίνω (сићи) = *ανεβοκατεβαίνω* (попети се и сићи)

6в) *εργάζομαι (радити) + σκέφτομαι (мислити) = *εργαζοσκέφτομαι*
(депонентни глаголи)

3. Глаголски придеви трпни депонентних глагола

Сагласно са Крацер, глаголски придеви трпни се класификују на: (i) придевске, који описују неко стање, али не укључују имплицитног вршиоца радње и (ii) глаголске, помоћу којих се описује неки догађај са присуством агенса.

Депонентни глаголи не граде пасивне структуре:

7а) Το φαινόμενο *επιδέχεται* περαιτέρω *ανάλυση*.
субј. гл. обј.
Појава *захтева* даљу анализу.

7б) *Περαιτέρω *ανάλυση* *επιδέχεται* από το φαινόμενο.

Ипак могу формирати фразне придевске пасивне конструкције (phrasal adjectival passive constructions), као активни прелазни глаголи. Можемо извести закључак да се критерији разликовања фразних глаголских придева трпних

могу једнако применити како на партиципе недепонентних, тако и на оне депонентних глагола:

i) попридевљени партиципи се употребљавају испред именица:

8a) *το πλυμένο αυτοκίνητο oprana* кола (то *πλυμένο* < *πλένω*: недепонентан)

8б) *οι εργαζόμενες γυναίκες запослене* жене
(*οι εργαζόμενες* < *εργάζομαι*: депонентан)

ii) често функционишу као допуне глагола типа *γίνομαι* (постати), *φαίνομαι* (изгледати), *параμένω* (остајати), *μοιάζει* (чини се):

9a) *Το σπίτι παρέμενε γκρεμισμένο*. Кућа је остајала *срушена*.
(*γκρεμισμένο* < *γκρεμίζω*: недепонентан)

9б) *Η Μαρία παρέμενε φοβισμένη*. Марија је остајала *уплашена*.
(*φοβισμένη* < *φοβάμαι*: депонентан)

iii) супротни облик глаголских придева трпних има наставак -τος, а не префикс α- или αν-:

10a) *πλυμένος* (опран)/*άπλutos* (неопран) (*πλένω*: недепонентан)
μαγειρεμένος (скуван) / *αμαγείρευτος* (нескуван) (*μαγειρεύω*: недепонентан)

10б) *υποψιασμένος* (сумњичен) / *ανυποψίαστος* (несумњив)
(*υποψιάζομαι*: депонентан)
μεταχειρισμένος (*корншићен*) / *αμεταχείριστος* (*некорншићен*)
(*μεταχειρίζομαι*: депонентан)

Прилози се налазе иза глаголских придева трпних на -μένος, али то није могуће са супротним облицима на -τος:

11a) *πλυμένος επιμελώς* (марљиво *опран*) (*πλένω*: недепонентан)

11б) **άπλutos πολύ* (много неопран)

11в) *εργαζόμενος σκληρά* (који жестоко *ради*) (*εργάζομαι*: депонентан)

11г) **αμεταχείριστος πολύ* (много *некорншићен*)

Овом приликом морамо истаћи да глаголски придеви трпни указују на циљ или на резултат описаних радњи:

12a) *εντελώς ψημένος* сасвим *испечен* (*ψήνω*: недепонентан) резултат

12б) *ακόμα προετοιμασμένος* још спреман (*ετοιμάζω*: недепонентан) циљ

12в) *εντελώς φοβισμένος* сасвим уплашен (*φοβάμαι*: депонентан) резултат

12г) *ακόμα μαχόμενος* још борећи се (*μάχομαι*: депонентан) циљ

Интересантно је да глаголски придев трпни може као допуну имати подређену реченицу:

13) *Σκεπτόμενη* *ότι* *χρειάζεται* *καινούριο* *αυτοκίνητο* *δουλεύει* *πολλές* *ώρες*.
Размишљајући да јој су нова кола потребна ради много сати.

4. О српским преводним еквивалентима

У српском корпусу се као преводни еквиваленти пасивних партиципа изведених од грчких депонентних глагола јављају:

а) радни придев, б) пасивни партицип, в) глаголска перифраза, г) придев, д) перфекат.

4.1. Радни придев

У савременом српском је основна синтаксичка функција радних глаголских придева везана за лексичко допуњавање помоћним глаголима у састављању сложених времена (перфекта, плусквамперфекта, футура II) и потенцијала⁵, али и за означавање придевског идентитета, односно атрибута именичких речи.⁶ У том случају изражава очигледну промену у стању или особини (заспало дете, одрасла жена)⁷ у функцији описног придева, мада понекад ограничава значењски оквир⁸ (*пали борац* = борац *који је погинуо* у рату, али не **пали човек* = човек *који је пао*):

14а) пре смртног трена *седела је* у ђачкој клупи (Максимовић, Д., *Крвава бајка*)

14б) али уских груди, уских карлица, *упалих* колена. (Тишма, А., *Употреба човека*)

14в) ...то је само то *увело* лишће (Балашевић, Ђ., *Михољско лето*)

14г) *Она је већ увела жена (= жена у годинама)

Морамо истаћи да глаголски придеви трпни непрелазних глагола, углавном свршеног вида који значе стање и ређе кретање, функционишу као обични придеви⁹:

15а) Размишљао сам тако с *пораслим* поуздањем (Селимовић, М., *Дрвиш и смрт*)

15б) ...жена једног *избеглог* директора (Ћосић, Б., *Покошено поље*)

Паралелно помоћу радног глаголског придева субјекат указује на своју жељу, намеру, увереност, спремност да врши неку радњу:

16а) Ангелина није *волела* неуобичајне вечери. (Матић, Д., *Коцка је бачена*)

16б) Не *би* ме *стигло* сто карабина. (Ћопић, Б., *Пролом*)

Занимљива је употреба партиципа актива у допусним реченицама без везника или са везницима *ма*, *макар*:

⁵ Клајн 2004: 127.

⁶ Симић б 2002: 158.

⁷ Клајн 2004: 229

⁸ Ибид.

⁹ Белић 1934: 33-39.

17а) *Хтео не хтео*, нећеш изаћи вечерас. (*И ако хоћеш и ако нећеш...*)

17б) **Ма** ко дошао, не отварај врата. (*Ма ко да дође...*)

4.2. Пасивни партицип

У опису актуелних догађаја у дневној штампи, у разним нијансама политичког језика, у стручним текстовима, али и у инспирацијама савремених књижевника срећемо пасивни партицип као саставни део пасивних конструкција. У ствари, указује се на радњу чији вршилац није познат или вредан навођења¹⁰:

18а) На јучерашњој седници је *наглашено*... (Политика, Регион, 9/4/2012)

18б) ...коње вране, по ливади *разигране* (Балашевић, Ђ., *Прича о Васи Ладачком*)

18в) ...предаје из *узвишеног* заноса према дужности (Тишма, А., *Употреба човека*)

18г) Мешавина је била *разложена* на своје компоненте.

Често се конструкције уз пасивни партицип претварају у условне реченице са везником *ако*¹¹:

19) Искрено *речено*, тај посао ти није прикладан. (= *Ако искрено речем...*)

Ипак је вредна разматрања његова функција у одређивању именице као атрибут, апозитив или као придевски део предиката¹²:

20а) Уздахну *одобровољена* старица. (Лалић, М., *Свадба*)

20б) *Уплашен и увријеђен* дечак се опет поизмаче уназад. (Лалић, М., *Свадба*)

20в) Загасите боје коже и [...] *напудерисане*... (Андрић, И., *Травничка хроника*)

4.3. Глаголска перифраза

Полиедарска је функција глаголских перифраза које се најчешће појављују у интелектуалним и журналистичким текстовима, научном стилу, али су присутне и у свакодневној комуникацијској пракси. Укратко речено, помоћу њих можемо да¹³:

i) заменимо пунозначан глагол и на тај начин избегнемо понављање:

21а) Сваки жив човек *грешу* (= *прави грешку*)

21б) Марљив ученик *одговара* (= *даје одговор*) учитељу.

ii) дамо јасније и прецизније информације уз копулативне глаголе *бити*, *постати* и придев:

¹⁰ Мразовић – Вукадиновић 1990: 134

¹¹ Мразовић – Вукадиновић 1990: 112

¹² Стевановић 1964-1969: 699

¹³ Мразовић – Вукадиновић 1990: 171-179

22а) ...животно искуство говори да је тешко *бити успешан* (= *успети*) у послу. (Политика, Посао, 19/8/10)

22б) ...почела је рад на терену, али *се* тај процес *држи у тајности* (= *је тајни*). (Блиц, Политика, 21/11/11)

iii) ефикасно попунимо лексичке празнине у глаголском систему језика:

23а) Решење које у *обзир узима* ову динамику јест... (Женска мрежа)

23б) Тајни рад Фонда за развој оправдано *изазива сумњу* код грађана (Блиц, Тема дана, 27/6/10)

iv) правилно приступимо двовидским-једновидским глаголима, као што и при изражавању начина вршења радње:

24а) Лицемерно је и то што сада синдикат *ставља у службу* себе и своје ћерке (Вечерње новости, 13/6/10)

24б) Уредба Владе Србије о ограничењу трговачке марже за основне животне намирнице на десет одсто данас *ступа на снагу* (Блиц, Економија, 31/12/11)

v) сачувамо или променимо валентност глагола или придева:

25а) Коначно, он *изводи закључак* (= *закључује*) да класа мушкараца доминира над класом жена. (Нова Српска политичка мисао, О родном феминизму и разборитости, 8/9/11)

25б) Комунистичка партија саопштила је да *даје подршку* либијском народу (= *подржава* либијски народ) (Блиц, Политика, 13/7/11)

vi) избегнемо именовање вршиоца неке радње:

26а) Сваког октобра „Ајсек” *врши пријем* нових чланова (= *прима* нове чланове). (Блиц, Друштво, 16/4/08)

26б) А *предаја* радова *врши се* преко програма који проверава проценат (= *неко врши предају* или *предаја је вршена од стране неког*) (Блиц, Друштво, 14/12/11)

vii) испољимо пасивну структуру без пасивних облика:

27а) ...ресторан, смештен у објекту који *је под заштитом* (= *је заштићен од*) државе. (Политика, Зајечарску „Воденицу” меље време, 9/4/12)

27б) Кетрин Зита-Цонс *добива признање* (= *призната је*) за промоцију Велса. (Блиц, Забава, 22/2/11)

viii) атрибуирамо именице:

28а) ...додавши како странка *полаже велике наде* (= *веома се нада*) у њега. (Блиц, Занимљивости, 28/9/11)

28б) На ободу Панонске низије се задржавају и са тог подручја *врше снажни утицај* (= *снажно утичу*) на староседелачко становништво. (Археологија, Келти)

4.4. Придев

Придеви су несамосталне речи, образују синтагматске целине уз именице. Према томе, њихов садржај у тесној је вези са основним обележјима именичких речи.¹⁴

У зависности од њиховог значења можемо разликовати следеће подгрупе¹⁵:

• **описни (квалификативни) придеви**, који обележавају квалитете, особине предмета и појава:

29) *срећан* човек, *зрела* жена, *бело* дугме.

• **градивни придеви**, који указују на материјал, грађу:

30) *златан* час, *дрвена* песма, *камено* доба

• **присвојни (посесивни) придеви** означавају да појам уз чије име стоје припада појму који је означен мотивном именицом:

31) *пријатељев* дом, *Зоричина* књига, *ружино* уље

• **месни (локални) придеви** обележавају простор где се налази оно што означава именица са којом чини синтагму¹⁶:

32) *овдашњи* грађанин, *речна* струја, *небеско* царство

• **временски (темпорални) придеви** одражавају временски период у коме се нешто остварује:

33) *јучерашњи* сусрет, *ноћна* птица, *годишње* такмичење.

Мразовић и Вукадиновић наводе и наредне врсте¹⁷:

• **квантификативни придеви**, који изражавају количину и између осталог укључују редне и збирне бројеве:

34) *први* месец, *малобројна* екипа, *четвора* врата

• **придеви порекла**, чији је модел образовања врло продуктиван, па се ради о врло бројној групи придева у савременом српском:

35) *београдски* биоскоп, *енглеска* песма, *српско* цвеће

• **класификативни придеви**, који се односе на класификацију према одређеним критеријумима:

36) *лекарски* речник, *женска* радозналост, *домаће* јело

4.5. Перфекат

Данас је општа тежња да перфекат игра доминантну улогу у исказивању прошлих догађаја, радњи и стања ограничавајући у значајној мери употребу имперфекта, аориста и плусквамперфекта.

Његова основна функција је означавање садржаја оствареног у прошлости, пре времена говорења¹⁸. Ради се о индикативном перфекту:

¹⁴ Симић ^а 2002: 144

¹⁵ Симић ^а 2002: 145

¹⁶ Месни и временски спадају у групу референцијалних придева. (Мразовић-Вукадиновић 1990: 256)

¹⁷ Мразовић-Вукадиновић 1990: 256

¹⁸ Симић ^б 2002: 129

37) Не знамо зашто и како *је почео* тај велики изум. (Хањкес, Ј., *Претхисторија*)
Као релативни перфекат указује делатност, збивање које је временски претходно тренутку у прошлости, а не самом тренутку говорења.

Има многих случајева где квалитативни перфекат описује стање које настаје извршењем дотичног процеса, представља се у виду покрета или као заустављен покрет који се остварује пре описане ситуације:

38а) Под њим *су се шириле* простране планинске ливаде (Јалић, М., *Свадба*)
С апсолутним перфектом бележи се општи однос који се збива раније од неког другог догађаја или времена, без обзира на ситуацију у којој се то одржава:

39а) У игри шаха први потез повлачи играч који *је добио* беле фигуре.¹⁹
Изражавање говорниковог става о неоствареној ситуацији, условним радњама, хипотетичким збивањима или чак о енергичној наредби представља се уз модални перфекат:

40а) Ако се лопови не стегну, *пропали смо*. (Милићевић, М., *Зимске вечери*)

40б) Одавно бих је запросио, да *сам само хтео*. (Балашевић, Ђ., *Последња невеста*)

40ц) Да *сте* одмах *пошли* к њему!

Специфичан је случај крњег перфекта, који се састоји само од радног придева и најчешће се јавља у књижевним нарацијама, у новинским насловима, у пословицама (пословички-гномски крњи перфекат), јер оживљава описане ситуације²⁰:

41а) Папа *допутовао* у Мексико, *дочекале* га... (Блиц, Свет, 24/3/12)

41б) Што дикла *навикла*, то невеста не одвече. (народна пословица)

41ц) *Била* једном једна принцеза... (у бајкама)

41д) ...командант га *отерао*... (Андрић, И., Осатичани, *Сабрана дела*)

У данашњем говору истиче актуелност прошлог догађаја или је чест у клетвама и у узвичним изразима са оптативном вредношћу:

42а) *Живела* теста! (Пулс, Лајфстајл, 2/12/10)

42б) Постављај, бог те *вид 'о!* (Балашевић, Ђ., *Ал' се некад добро јело*)

42ц) Снег *падао* целу ноћ.

5. Анализа глаголских придева трпних са корпуса

На основу оригиналног текста и превода на српски представљамо примере глаголских придева. Распоређени су паралелно, тако да се постигну суштинска прегледност и њихово ефикасније проучавање.

Материјал од кога су изведени примери глаголских придева трпних ексцерпиран је из романа „Земља натопљена крвљу” познате књижевнице Дидо Со-

¹⁹ Симић 2002: 130

²⁰ Клајн 2004: 122

тириу. Коришћен је српски превод истакнутог преводиоца Гаге Росић. Корпус обухвата свих триста четрдесет страница оригиналног текста и двеста деведесет четири странице превода. Укупан број пронађених примера на грчком језику је шеснаест.

5.1. Радни придев

Ти преводни еквиваленти су у ствари попридевљени радни глаголски придеви изведени из истог непрелазног глагола свршеног вида (заспале, заспало < заспати):

- 1а) ...κι αυτή λεγόταν „Σπύλαιον των επτά κοιμισμένων παιδων“ (стр. 24)
1б) ...називала „Шпиља седморо *заспале* деце“ (стр. 20)
- 2а) Τον πήρα στα δύο χέρια μου σαν κοιμισμένο μωρό και βαδίζαμε. (стр. 285)
2б) Узео сам га у наручје као *заспало* дете и наставио да корачам (стр. 247)

5.2. Пасивни партицип

Ради се о трпним глаголским придевима који су настали од свршених прелазних (*замишљен* < замислити, *преплашени* < преплашити) и неправих повратних глагола (*заљубљен* < заљубити се, *разгоробађени* < разгоропадити се):

- 1а) ...κι έμεινε πολλήν ώρα συλλογισμένος. (стр. 68)
1б) ...и дуго остао *замишљен* (стр. 57)
- 2а) Τι μπορεί να νιώσει ο ερωτευμένος που λαχταράει χρόνια μια γυναίκα (стр. 232)
2б) Како може бити неком ко је *заљубљен* и ко годинама чезне за једном женом (стр. 198)
- 3а) Οι άνθρωποι κούρνιασαν φοβισμένοι ο ένας πλάι στον άλλον. (стр. 309)
3б) Људи су се збили, *преплашени*, један уз другог. (стр. 267)
- 4а) Κάθε μια δυό ώρες θρασεμένοι ζεϊμπέκοι... (стр. 317)
4б) Свака два-три сата *разгоробађени* зејбеци... (стр. 274)

5.3. Глаголска перифраза

Тај чврсти спој речи састављен од функционалног глагола и предложне именице доприноси прецизнијем исказу и конкретнијем илустовању података о предмету о којем је реч:

- 1а) Κανείς δε φάνηκε, ίσως να ήτανε συνεννοημένοι (стр. 326)
1б) Нико се није појавио; вероватно да *су били у дослуху*. (стр. 281)

5.4. Придеви

Највећи део преводних еквивалената представљају описни придеви. То су искључиво носиоци зависних конституената који се својом синтаксичком функцијом везују за именицу чија својства и квалитет описују. Овој групи припадају следећи случајеви који функционишу као апозитив, атрибут и допуна копулативном глаголу *бити*:

5.4.1. Аποзитив

- 1a) Οι Τούρκοι άμα τον είδανε ζωηρό και *καλοστεκούμενο* τα χάσανε. (стр. 31)
1б) Кад су га Турци видели, живахног и *чилог*, нису могли да верују. (стр. 25)
- 2a) Έτσι,άμα ήρθε η Ενταβιέ *χαρούμενη* και μου 'φερε το πιστοποιητικό (стр. 162)
2б) ...и тако, кад ми је Едавје, сва *радосна* донела дозволу (стр. 137)
- 3a) Η Ενταβιέ κάθισε κοντά μου *λυπημένη* και τρυφερή. (стр. 162)
3б) Едавје је села поред мене, *тужна* и нежна. (стр. 137)

5.4.2. Атрибут

- 1a) ...ки έριχνα κλεφτές,*φοβισμένες* ματιές ολούθε να αντληφθώ... (стр. 42)
1б) ...бацао тајне, *плашљиве* погледе настојећи да утврдим... (стр. 35)
- 2a) Εκεί μάθαν πως την προηγούμενη νύχτα κινήθηκε ασκέρι κατά δω. (стр. 101)
2б) Тамо су сазнали да је *претходне* ноћи била у том крају организована хајка. (стр. 86)
- 3a) ...για μας όμως ήτανε η *χαρούμενη* και φιλόξενη πρωτεύουσα ... (стр. 293)
3б) ...за нас је, међутим, представљао *веселу* и гостопримљиву престоницу (стр. 254)

5.4.3. Допуна копулативном глаголу *бити*

- 1a) ...γιατί έλεγε „είναι *χρειαζόμενος* κι ο μικρός“... (стр. 188)
1б) ...нам је и „мали и *користан*“, говорио је (стр. 159)

5.5. Перфекат

Служећи се перфектом несвршеног вида непрелазног (*седеле су < седети*) и правог повратног (*радовали су се < радовати се*), преводилац замењује партиципе пасива грчког:

- 1a) Στις πόρτες *καθισμένες* φαμελιές είχαν στρωμένο εύθυμο λακριντί. (стр. 48)
1б) Читаве породице *су седеле* на прагу, весело ћаскајући. (стр. 40)
- 2a) Οι Τούρκοι ήτανε κι αυτοί *χαρούμενοι* κι аς χάσανε τον πόλεμο. (стр. 196)
2б) И Турци *су се радовали* мада су изгубили рат (стр. 166)

6. Закључна разматрања

Из свега досад реченог можемо закључити да у савременом грчком језику депонентни глаголи показују специфично различито синтаксичко понашање у поређењу са обичним глаголима које је приметније у глаголским придевима трпним.

Поред тога је корпусна анализа на основу ексцерпираних грађе потврдила укупно шеснаест глаголских придева трпних изведених од депонентних глагола. Од тога је седам придева, четири су партиципа пасива, два перфекта, два радна придева, једна глаголска перифраза, што значи да фразне придевске пасивне конструкције и попридевљени партиципи доминирају у српским преводним еквивалентима истражених партиципа.

Прилози

Табела 1: Број придева трпних с процентима

Врста	Број	Процент
Придев	7	44 %
Партицип пасива	4	25%
Перфекат	2	12,5%
Радни придев	2	12,5%
Глаголска перифраза	1	6 %

Табела 2: Најучесталији депонентни глаголи грчког језика

САДАШЊЕ ВРЕМЕ	АОРИСТ	ГЛАГОЛСКИ ПРИДЕВ ТРПНИ	ЗНАЧЕЊЕ
αγωνίζομαι	αγωνίστηκα	-----	борити се
αισθάνομαι	αισθάνθηκα	-----	осећати се
αμύνομαι	αμύνθηκα	-----	бранити се
αντιλαμβάνομαι	αντιλήθηκα	-----	разумевати
αρνούμαι	αρνήθηκα	-----	одбијати
ασχολούμαι	ασχολήθηκα	-----	бавити се
βαριέμαι	βαρέθηκα	-----	досађивати се
Δέχομαι	δέχτηκα	-----	прихватати
διαμαρτύρομαι	διαμαρτυρήθηκα	διαμαρτυρημένος	протестовати
εκμεταλλεύομαι	εκμεταλλεύτηκα	εκμεταλλευμένος	искоришћавати
εμπιστεύομαι	εμπιστεύτηκα	εμπιστευμένος	имати поверења
επισκέπτομαι	επισκέφτηκα	-----	посећивати
εργάζομαι	εργάστηκα	-----	радити
κοιμάμαι	κοιμήθηκα	κοιμισμένος	спавати
μάχομαι	-----	-----	раговати
ντρέπομαι	ντρέπτηκα	-----	стидети се
ονειρεύομαι	ονειρεύτηκα	ονειρεμένος	сањати
οργίζομαι	οργίστηκα	οργισμένος	разљутити се
παραιτούμαι	παραιτήθηκα	παραιτημένος	одустати
παραπονούμαι	παραπονέθηκα	παραπονεμένος	жалити се
περηφανεύομαι	περηφανεύτηκα	-----	поносити се
σέβομαι	σεβάστηκα	-----	поштовати
σκέπτομαι	σκέφτηκα	-----	мислити
συμπεριφέρομαι	συμπεριφέρθηκα	-----	понашати се
συνεννοούμαι	συνεννοήθηκα	συνεννοημένος	споразумевати се
υποκρίνομαι	υποκρίνομαι	-----	правити се
υποψιάζομαι	υποψιάστηκα	υποψιασμένος	сумњати
φαίνομαι	φάνηκα	-----	изгледати
φοβάμαι	φοβήθηκα	φοβισμένος	плашити се
χαίρομαι	χάρηκα	χαρούμενος	радовати се
χρειάζομαι	χρειάστηκα	-----	бити користан

Извори

- Σωτηρίου, Διδώ (1962) *Ματωμένα χρώματα*. Αθήνα:Κέδρος.
Сотириу, Дидо (2001) *Земља натопљена крвљу*. Београд:Просвета.
www.arheologija.fr.gd
www.balasevic.info
www.blic.rs
www.ivoandric.org.rs
www.novosti.rs
www.nspm.rs
www.politika.rs
www.pulsonline.rs
www.zenska-mreza.hr
www.znanje.org

Литература

- Anagnostopoulou 2003: E.Anagnostopoulou,*Participles and voice*. U Alexiadou A., Rathert,M.,Stechow von A.(eds.),*Perfect explorations*.Berlin: Mouton de Gruyter,1-36.
Αναστασιάδη–Συμεωνίδη 2005: Α.Αναστασιάδη–Συμεωνίδη,Το τεμάχιο –τος στα ρηματικά επίθετα της Νεοελληνικής *Μελέτες για την Ελληνική γλώσσα* 15,473-484.
Baerman 2007: M. Baerman,*Morphological typology of deponency*.U:Baerman,M.et al., *Deponency and Morphological Mismatches*.Oxford University Press.
Белић 1934 : А. Белић, О променљивости радног (прошлог) глаголског придева.*Наш језик*, II, 33-39. Flobert 1975: P. Flobert, *Les verbes deponents latins des origines a Charlemagne*.Paris: Les Belles Lettres.
Holton et al. 1999: D. Holton et al. *Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσας*.Αθήνα: Πατάκη.
Horrocks 1997: G.Horrocks, *Greek:a history of the language and its speakers*. London: Longman.
Jannaris 1968: A.N.Jannaris, *An historical Greek grammar chiefly of the Attic dialect*. Hildesheim: George Olms.
Клајн 2004: И.Клајн, *Граматика српског језика за странце*.Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
Kratzer 1993: A.Kratzer,*The event argument and the semantics of voice*.Cambridge,Mass.: MIT Press.
Мразовић–Вукадиновић 1990: П. Мразовић – З. Вукадиновић, *Граматика српскохрватског језика за странце*. Сремски Карловци:Издавачка Књижарница Зорана Стојановића, Нови Сад: Добра Вест.
Nicholas–Joseph 2007: N.Nicholas-B.Joseph,*Verbal dvandvas in Modern Greek*.Paper presented at the Workshop on Greek Syntax and Semantics,Boston,MIT,May 20-22.2007.

- Papangeli-Lavidas 2007: D.Papangeli-N. Lavidas,*Deponents and non-finite constructions in Greek*.MIT Working Papers.
- Симић 2002 ^а: Р. Симић,*Српска граматика 1, Граматика*.Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, Никшић: ЈАСЕН.
- Симић 2002 ^б: Р. Симић,*Српска граматика 2, Синтакса*.Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, Никшић: ЈАСЕН.
- Станојчић – Поповић 1999: И. Станојчић– Љ. Поповић, *Граматика српскога језика*. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стевановић 1964–1969: М.Стевановић,*Савремени српскохрватски језик I-II*. Београд: Научно дело.
- Танасић 2005: С.Танасић,*Синтаксичке теме*.Београд:Београдска књига.
- Theophanopoulou – Kontou 1981: D.Theophanopoulou-Kontou,*The middle verbs of modern Greek.Some preliminary remarks on the system of voices*.*Studies in Greek Linguistics* 2.51 78.
- Wasow 1977: T.Wasow,*Transformations and the lexicon*.U Culicover,P.,Wasow,T., Akmajian, A.(eds.).*Formal Syntax*.New York: Academic Press, 327-360.
- Williams 1981: E.Williams,*Predication*.*Linguistic Inquiry* 11, 203-238.
- Zombolou 2004: K. Zombolou,*Verbal alternations in Greek: a semantic analysis*.Doctoral dissertation.University of Reading.

Panagiotis Asimopoulos

SERBIAN TRANSLATION EQUIVALENTS FOR THE PASSIVE PARTICIPLES OF THE GREEK DEPONENT VERBS IN DIDO SOTIRIU'S NOVEL „FAREWELL TO ANATOLIA“

Summary

The basic task of this contrastive analysis has been to examine the various structures used as Serbian translation equivalents of the past participles originated by Greek deponent verbs. The corpus for this research includes Dido Sotiriou's novel „Farewell to Anatolia“ and its translation into Serbian. Each example of passive participle has been matched with its translation equivalent from the Serbian part of the corpus. Simultaneously we take into account the relation between the deponent verbs with the infinite structures, particularly with the passive participles.

Key words: Greek, Serbian, deponent verbs, passive participle, translate equivalent.